

בהעלותך

1 ספר במדבר פרק יא

- (ד) והאספסוף אשר בקרבו התאוו תאוה וישבו ויכבו גם בני ישראל ויאמרו מי יאכלנו בשר :
(ה) זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם את הקשאים ואת האבטחים ואת החציר ואת הבצלים ואת השומים :
(ו) ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אל המן עינינו :

(י) וישמע משה את העם בכה למשפחתיו איש לפתח אהלו ויחר אף וידן מאד ובעיני משה רע :

ספר שמות פרק טז

- (ב) וינינו כל עדת בני ישראל על משה ועל אהרן במדבר :
(ג) ויאמרו אלם בני ישראל מי יתן מותנו ביד וידן בארץ מצרים בשבתנו על סיר הבשר באכלנו לחם לשבע כי הוצאתם אתנו אל המדבר הזה להמית את כל הקהל הזה ברעב :

- (ו) ויאמר משה ואהרן אל כל בני ישראל ערב וידעתם כי וידן הוציא אתכם מארץ מצרים :
(ז) ובקר וראיתם את כבוד וידן בשמעו את תלנתיכם על וידן ונחנו מה כי תלונו עלינו :
(ח) ויאמר משה בנת וידן לכם בערב בשר לאכל ולחם בבקר לשבע בשמע וידן את תל נתיכם אשר אתם מלינים עליו ונחנו מה לא עלינו תלנתיכם כי על וידן :
(ט) ויאמר משה אל אהרן אמר אל כל עדת בני ישראל קרבו לפני וידן כי שמע את תלנתיכם :

ספר שמות פרק לב

- (ל) ויהי ממחרת ויאמר משה אל העם אתם חטאתם חטאה גדלה ועתה אעלה אל וידן אוילי אכפרה בעד חטאתכם :
(לא) וישב משה אל וידן ויאמר אנא חטא העם הזה חטאה גדלה ויעשו להם אלהי זהב :
(לב) ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת :

ספר במדבר פרק יא

- (יא) ויאמר משה אל וידן למה הרעת לעבדך ולמה לא מציתי חן בעיניך לשום את משא כל העם הזה עלי :
(יב) האנכי הרייתי את כל העם הזה אם אנכי ולדתיהו כי תאמר אלי שאהו בחיקך כאשר ישא האמן את הינק על האדמה אשר נשבעת לאבותיו :
(יג) מאין לי בשר לתת לכל העם הזה כי יכבו עלי לאמר תנה לנו בשר ונאכלה :
(יד) לא אוכל אנכי לבדי לשאת את כל העם הזה כי כבד ממני :
(טו) ואם ככה את עשה לי הרגני נא הרג אם מצאתי חן בעיניך ואל אראה ברעתי :

תרגום אונקלוס על במדבר פרק יא פסוק יב

(יב) האב אנא לכל עמא הדין אם בני אנון דאמרת לי סוברהי בתקפך כמה דמסובר תרבינא ית ינקא על ארעא די קימתא לאבהתוהי :

העמק דבר על במדבר פרק יא פסוק יב

האנכי הרייתי. שהיו לי כמו האם שמפייסת את התינוק בשני דברים. גם בטבע הילד שנגרר אחר אהבת האם. גם בשדיה. עוד זאת שנוח לה לסבול הטפול מחמת הנאת גידול בנה. . .
אם אנכי ילדתיהו. אב המגדל את היונק יש לו עכ "פ הכשר א' לפייס את התינוק מצד שנגרר בטבע אחר האב. וגם נוח לו לסבור הטפול מטעם זה:
כאשר ישא האומן. כאומנת חסר לה הכשר הראשון אבל יש לה הכשר השני היינו השדים להניק . . . אבל האומן אין לו שום הכשר לזה כאשר התכלית הוא על האדמה אשר נשבעת לאבותיו . ולבו הי' נוקפו ע"ז הרבה. וא"כ האיך אוכל לסובלם:

Rav Y D Soloveitchik, Reflections of the Rav p.156-157

(The role of nursing-father was) a role that Moshe never wanted to assume, which he now found thrust upon him, as the people succumbed to childlike impulses of unrestrained wanting and plaintive wailing.

What is the difference between a teacher and nursing-father (or mother)? A teacher instructs a child and a nursing mother also teaches a child. The latter, however, in addition to teaching, carries the child *behekecha*; she submerges her identity in that of the child. There is an emotional fusion of two identities. A teach-

er, however, retains his own identity and personality; his is an intellectual communication of specific knowledge.

Moshe now became aware that being a teacher was not enough for a leader of Israel. The people, in its early formative years, needed him as a baby needs a nursing mother; they were temperamental, impulsive, filled with uncontrollable desires, restively murmuring. Their complaints were primarily pretexts (see Rashi on 11:1).

(Moses knew that) besides teaching, he would have to reach out emotionally to the people, nurture them through their national infancy, with patient sympathetic understanding and empathy, as a nursing-father would do. For this role, Moshe felt unqualified.

ספר במדבר פרק יא

(טז) וַיֹּאמֶר יְדֹדְךָ אֵל מֹשֶׁה אֶסְפֶּה לִּי שְׁבָעִים אִישׁ מִזְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִדְעֶתָ כִּי הֵם זִקְנֵי הָאָרֶץ וְשִׁטְרוֹ וְלִקְחָתָהּ אִתָּם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְהִתְיַצְּבוּ שָׁם עִמָּךְ :
(יז) וַיִּרְדְּתִי וַדְּבַרְתִּי עִמָּךְ שָׁם וְאָצַלְתִּי מִן הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשָׁמַתִּי עֲלֵיהֶם וְנָשְׂאוּ אִתָּךְ בְּמִשְׁכַּן אֹהֶל מוֹעֵד וְנָשְׂאוּ אִתָּךְ לְבִדָּךְ :

ספר במדבר פרק יא

(כה) וַיִּרְדַּךְ יְדֹדְךָ בְּעֵינָיו וַיִּדְבֹּר אֵלָיו וַיֹּאמֶר מִן הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וַיִּתֵּן עַל שְׁבָעִים אִישׁ הַזְּקֵנִים וַיְהִי כְּנוֹחַ עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וַיִּתְנַבְּאוּ וְלֹא יָסֹפוּ :
(כו) וַיִּשְׂאֲרוּ שְׁנֵי אַנְשִׁים בְּמַחֲנֶה שֵׁם הָאֶחָד אֶלְדָּד וְשֵׁם הַשֵּׁנִי מִידָד וַתִּנַּח עֲלֵהֶם הָרוּחַ וַהֲמָה בְּכַתְּבֵים וְלֹא יָצְאוּ הָאֲהֲלָה וַיִּתְנַבְּאוּ בְּמַחֲנֶה :
(כז) וַיִּרְץ הַנַּעַר וַיִּגֵּד לְמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֶלְדָּד וּמִידָד מִתְנַבְּאִים בְּמַחֲנֶה :
(כח) וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון מִשְׁרַת מֹשֶׁה מִבְּחֵרָיו וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי מֹשֶׁה כָּלֵאָם :
(כט) וַיֹּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה הֲמִקְנָא אֶתָּה לִּי וּמִי יִתֵּן כָּל עַם יִדְוֶךָ נְבִיאִים כִּי יִתֵּן יְדֹדְךָ אֶת רוּחוֹ עֲלֵיהֶם :

רש"י על במדבר פרק יא פסוק כח

(כח) כללם - (סנהדרין ו) הטל עליהם צרכי צבור והם כלים מאליהם (ספרי) ד"א תנם אל בית הכלל לפי שהיו מתנבאים משה מת ויהושע מכניס את ישראל לארץ :

Rav Shimshon Rafael Hirsch

. . . (Eldad and Medad) proclaimed a fact that, as the death of Moshe and the completion of the national destiny through Yehoshua made clear, no man, not even a Moshe, may consider himself, or be considered by his contemporaries, as indispensable. Moshe dies and the destiny of the nation still gets fulfilled.

Moshe's answer to Yehoshua remains for all teachers and leaders as the brilliant example they should keep before their eyes as the highest ideal aim of their work, i.e. to make themselves superfluous, that the people of all classes and ranks reach such a spiritual level that they no longer require teachers and leaders.